

УДК 636.034:636.2

Польовий Л.В., доктор с.-г. наук, професор
Пікула О.А., асистент
Андрусак Н.О., магістрант
Вінницький національний аграрний університет

ЗАЛЕЖНІСТЬ НАДОЮ МОЛОКА ВІД ОЦІНКИ ТИПУ БУДОВИ ТІЛА КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Доведено, що використання лінійної оцінки корів-первісток української чорно-рябої молочної породи за типом екстер'єру (об'єм тулуба, обмускуленість тулуба, оцінки кінцівок, вим'я та визначення молочної продуктивності за першу лактацію), за рівнем бальної оцінки дозволяє вести добір тварин з кращою молочною продуктивністю, при оцінці типу будови тіла 7-9 балів.

***Ключові слова:** надій, корови-первістки, екстер'єр, об'єм тулуба, обмускуленість, вим'я, кінцівки, селекція, лінійна оцінка, порода.*

Селекційний процес у молочному скотарстві України характеризується інтенсивним породоутворенням та подальшим удосконаленням молочних порід худоби. Селекціонери завжди прагнули до збереження кращих спадкових якостей вихідних порід та окремих тварин. Селекція спрямовується на закріплення, консолідацію господарсько-корисних ознак у наступних поколіннях. Особливе значення при цьому надається формуванню екстер'єрних особливостей тварин нового типу [1].

Як відомо, екстер'єр характеризує особливості будови тіла тварин, що обумовлені спадковістю та умовами середовища [2]. За показниками екстер'єру визначають особливості тварин та їх господарську цінність. Між породами є значні відхилення як за будовою тіла, так і напрямком продуктивності. В результаті рекомбінаційної мінливості при схрещуванні та неоднакової реакції різних генотипів на умови середовища, у популяції спостерігається розбіжність фенотипів не лише за молочною продуктивністю, але й за типом будови тіла [3].

Тому, доцільно оцінювати тип будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи та визначити їх молочну продуктивність в умовах невеликої потужності сільськогосподарських підприємств з виробництва молока. Актуальність даних досліджень в тому, що недостатньо досліджена будова тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи за бальною лінійною оцінкою будови тіла по 10-бальній системі.

Методика досліджень Дослідження проведені за використанням лінійної оцінки екстер'єру, яка відповідає розробкам ряду вчених Інституту розведення і генетики тварин УААН та країн СНД. В основу даних розробок покладена американська методика лінійної оцінки молочних порід худоби за типом екстер'єру, відповідно до якої проводили оцінку 10 основних ознак, які характеризують екстер'єр, конституцію і морфофункціональні особливості організму.

Для досліджень було відібрано, за принципом пар-аналогів, по 10 корів української чорно-рябої молочної породи з оцінками 1-3; 4-6; 7-9 балів за ознаками:

об'єм тулуба, обмускуленість тулуба, оцінки кінцівок, вим'я та визначили їх молочну продуктивність за першу лактацію.

Результати досліджень оброблено статистично (Патров В.С. та ін., 2000) з використанням ПК та програми М. Excel 2003. Різницю між показниками середніх значень вважати вірогідною при $P < 0,05$.

Результати досліджень Оцінка типу будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи показала, що надій за 305 днів лактації залежить від рівня оцінки типу будови тіла. Так, при оцінці тулуба 1–3 бала надій становить 31,66 ц (об'єм тулуба), то при 4–6 балів - більше на 11,43% (різниця вірогідна при $P < 0,01$), при 7–9 балів - більше на 17,24% (при $P < 0,001$) (табл. 1).

Таблиця 1. Оцінка типу будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи та їх продуктивність, $n = 10$; $\bar{X} \pm S_x$

Показник	Оцінка, балів		
	1–3	4–6	7–9
	Надій за 305 днів лактації, ц		
Об'єм тулуба	31,66 ± 0,740	35,28 ± 0,671**	37,12 ± 0,333***
Обмускуленість тулуба	32,34 ± 0,326	33,87 ± 0,672	39,28 ± 0,203***
Оцінка кінцівок	31,28 ± 0,263	33,15 ± 0,441**	33,87 ± 0,450***
Оцінка вим'я	33,14 ± 0,108	34,27 ± 0,272***	38,27 ± 0,230***

Примітка: * - $P < 0,05$; ** - $P < 0,01$; *** - $P < 0,001$.

Оцінка типу будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи за обмускуленістю тулуба показала, що найбільш вагома оцінка на рівні 7–9 балів про що свідчать надії за 305 днів лактації. Так, при надоях 32,34 ц (1–3 бали) менше у порівнянні з 4–6 балами на 4,73% і не є вірогідною різницею, а при надоях 39,28 ц (7–9 балів) більше на 21,46 ц при вірогідній різниці $P < 0,001$.

Подальша оцінка будови тіла піддослідних корів показала що, надії у корів суттєво залежали від кількості балів за екстер'єр. Встановлена вірогідна різниця між кількістю балів при оцінці кінцівок та надоями у корів-первісток – 4–6 балів $P < 0,01$, 7-9 – $P < 0,001$ у порівнянні з 1–3 балами.

Оцінка молочної залози була найбільш суттєвою, тому, що починаючи з 4–6 балів отримано вірогідну різницю на рівні $P < 0,001$ на відміну від оцінки вимені 1–3 бали.

Отримані дані оцінка типу будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи та їх продуктивність свідчать про те, що доцільно визначати тип будови тіла за декількома показниками екстер'єру (об'єм тулуба, обмускуленість тулуба, оцінки кінцівок, вим'я та визначення молочної продуктивності за першу лактацію), які дозволяють отримати більш об'єктивну оцінку при їх комплексному врахуванні. В результаті чого виникають можливості підвищення молочної продуктивності корів шляхом добору корів за екстер'єром.

Висновки. 1. Використання лінійної оцінки корів-первісток української чорно-рябої молочної породи за типом екстер'єру (об'єм тулуба, обмускуленість тулуба, оцінки кінцівок, вим'я та визначення молочної продуктивності за першу лактацію), за

рівнем бальної оцінки дозволяє вести добір тварин з кращою молочною продуктивністю.

2. Доведено, що найвищу продуктивність отримано від корів-первісток з оцінкою типу будови тіла 7 – 9 балів.

Література

1. Башенко М. І. Лінійна оцінка екстер'єру корів молочних порід / М.І. Башенко. – К.: Аграрна думка, 1999. – 24 с.
 2. Зубець М. Селекція молочної худоби за типом будови тіла / М. Зубець, В. Власов, А. Вишневський // Тваринництво України, 1995. - №3. – С. 10-12.
 3. Інструкція лінійної оцінки екстер'єру корів молочно-м'ясних порід // М.І. Башенко, В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник і ін. – Черкаси, 1998. – 16 с.
-

Summary

Dependence of milk yields due to estimation of carcass type of heifers of Ukrainian motley dairy breed / Polyoviy L.V., Pikula O.A., Andrusiak N.O.

It is proved that the use of linear estimation of heifers of Ukrainian motley dairy breed according to the exterior type (body size, muscle growth trunk, limbs evaluation and determination of udder milk production for first lactation), the level of score evaluation permits selection of animals with the best milking ability in assessing the type of body structure, 7 - 9 points.

Key words: yield, cows, first-exterior, trunk volume, muscle growth, udder, limbs, selection, linear estimation and breed.